

STATUS WŁAŚCICIELSKI

infrastruktury oświetleniowej

a jej wykorzystywanie przez gminy

Kwestie związane z obsługą i wykorzystaniem infrastruktury oświetleniowej, w tym z jej ewentualnymi modernizacjami, w największym stopniu zależą od statusu właścicielskiego tej infrastruktury. Aby zatem w możliwie jasny sposób przedstawić tę problematykę, konieczne jest wskazanie i opisanie możliwych sytuacji, które mogą występować na rynku.

Maciej Szambelańczyk, Radca Prawny,
Partner w WKB Wierciński, Kwiecieński, Baehr sp.k.

Krzysztof Sikorski, LL.M., Radca Prawny,
Associate w WKB Wierciński, Kwiecieński, Baehr sp.k.

Obowiązki gmin i struktura własności

W celu szczegółowego omówienia tematyki wykorzystywania infrastruktury oświetleniowej przez gminy należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na ich obowiązki w tym zakresie. To bowiem na gminy, ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594; dalej: USG) nakłada w art. 7 ust. 1 pkt 3 między innymi obowiązek zaopatrzenia w energię elektryczną. Obowiązek ten precyzuje natomiast ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012.1059 ze zm.; dalej: PE), wskazując w art. 18 ust. 1 pkt 2 i 3, że do zadań własnych gminy w zakresie m.in. zaopatrzenia w energię elektryczną należy planowanie i finansowanie oświetlenia. W myśl art. 3 pkt 22 PE, finansowanie takie oznacza finansowanie kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz kosztów ich budowy i utrzymania.

Sposób wykonywania wskazanych powyżej zadań gmin zależy w dużej mierze od struktury własnościowej urządzeń oświetleniowych. To ona bowiem w znaczący sposób będzie wpływać na zasady realizacji obowiązków jednostek samorządu terytorialnego w zakresie utrzymania oświetlenia ulicznego czy ewentualnych planów dotyczących jego modernizacji.

Najprostszą sytuacją jest taka, w której to gmina jest właścicielem infrastruktury oświetleniowej. W takim wypadku ewentualne utrzymanie oświetlenia, jego modernizacja czy ewentualna rozbudowa będzie oczywiście dokonywana przez gminy.

W praktyce takich sytuacji jest jednak niewiele. Przeważająca część infrastruktury oświetleniowej jest bowiem własnością spółek związanych z sektorem energetycznym. Szacuje się, że odsetek ten wynosi nawet 90 proc. Jest to konsekwencją przemian ustrojowych z początku lat 90., w wyniku których zakładom energetycznym przyznano własność większości infrastruktury oświetleniowej.

Obecnie, po rozdzieleniu działalności spółek obrotu i operatorów systemów dystrybucyjnych, tj. tzw. unbundlingu dokonanym w 2007 r., majątek oświetleniowy objęły w posiadanie właśnie spółki dystrybucyjne lub specjalnie utworzone podmioty zajmujące się infrastrukturą oświetleniową.

Praktyczne problemy

Wskazane powyżej uwarunkowania historyczne doprowadzają do sytuacji, w której z jednej strony to gminy posiadają obowiązki związane z zapewnieniem oświetlenia ulic, placów i dróg na swoim terenie, z drugiej zaś to podmioty niezależne od gmin co do zasady są właścicielami urządzeń służących do wykonywania tych obowiązków. Okoliczność ta prowadzi do powstawania dwóch poglądów dotyczących sposobów wykonywania przez gminy ich „obowiązków oświetleniowych”.

Część gmin stoi na stanowisku, że dostęp do infrastruktury oświetleniowej wynika z istoty nakładanych na nie obowiązków na podstawie przepisów PE. Mając dostęp do infrastruktury, gminy mogłyby zostać uznane za odbiorców energii elektrycznej. Urządzenia oświetleniowe są bowiem rodzajem instalacji odbiorczej (energia elektryczna jest do nich dostarczana i tam „konsumowana”). Taki status mógłby z kolei umożliwić gminom zmianę (wybór) sprzedawcy, którą przepisy PE gwarantują każdemu odbiorcy.

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki w jednym ze stanowisk zdaje się potwierdzać takie stanowisko. Jego zadaniem, w myśl PE, jest regulowanie działalności przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z ustawą i polityką energetyczną państwa, zmierzające do równoważenia interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii. Zgodnie z jego poglądem, gminy są odbiorcami w rozumieniu PE. Uzasadnieniem użytym w stanowisku Prezesa URE zosta-

ło wskazanie, że w przeciwnym wypadku dochodziłoby do „nadmiernych komplikacji”.

Z drugiej jednak strony nie można abstrahować od brzmienia PE, które wymaga, aby odbiorca energii elektrycznej posiadał tytuł prawny do obiektu przyłączanego (instalacji odbiorczej). Takie stanowisko – co ciekawe – zyskało aprobatę również u organów administracji rządowej. Ministerstwo Gospodarki potwierdziło to w stanowisku z 20 kwietnia 2011 r. [1], a także w stanowisku z 27 kwietnia 2011 r. [2]. Nadto Rada Ministrów w odpowiedzi na dezyderat nr 36 Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” dotyczącej zmiany przepisów z zakresu oświetlenia ulic [3] wskazała, że „*gmina niebędąca właścicielem infrastruktury oświetleniowej nie może bez zgody właściciela urządzeń organizować przetargów na dostawę energii elektrycznej do celów oświetleniowych oraz na konserwację tej infrastruktury*”.

Pogląd ten został także potwierdzony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 lutego 2015 r. [4]. Sąd ten stwierdził, że z uwagi, iż dana gmina nie była właścicielem ani posiadaczem infrastruktury, nie było możliwości faktycznego przeniesienia posiadania energii elektrycznej na rzecz tej gminy. Tym samym – zdaniem Sądu Apelacyjnego – „*brak więc możliwości zarówno faktycznej, jak i prawnej, aby Gmina B. była odbiorcą energii w zakresie dotyczącym oświetlenia zewnętrznego (...). W tej sytuacji słusznie podniósł skarżący, że Gminie B. (...) nie przysługiwało prawo zmiany dostawcy energii elektrycznej*”. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie jest zatem możliwe rozdzielanie posiadania tytułu prawnego do infrastruktury od możliwości zmiany sprzedawcy.

Ze wskazanych powyżej uwarunkowań prawnych wynika więc, że gmina, aby mieć status odbiorcy w odniesieniu do infrastruktury oświetleniowej w rozumieniu PE, a co za tym idzie, aby mogła dokonywać wyboru sprzedawcy energii elektrycznej dostarczanej do tej infrastruktury, musiałaby uzyskać cywilnoprawny tytuł do korzystania z niej.

Praktyczne rozwiązania

Rozwiązanie zasygnalizowanych powyżej dylematów nie musi być jednak utrudnione. Można wyobrazić sobie co najmniej trzy sposoby, które mogą zapewnić gminom tytuł do infrastruktury oświetleniowej, która jest obecnie własnością podmiotów trzecich.

Przede wszystkim, infrastruktura oświetleniowa może być przedmiotem najmu. Należy zauważyć, że w przypadku ewentualnych modernizacji najętych urządzeń oświetleniowych umowa mogłaby wskazywać, że wynajmujący mógłby zatrzymać ulepszenia, jednak za zapłatą sumy odpowiadającej ich wartości w chwili zwrotu. Dodatkowo też, w takiej sytuacji gmina uzyskaby bezdyskusyjnie status odbiorcy. Miałaby bowiem tytuł prawny do urządzeń oświetleniowych – jako ich najemca. W konsekwencji gmina taka uzyskaby prawo wyboru sprzedawcy energii elektrycznej.

Kolejnym rozwiązaniem jest ewentualne zamawianie u obecnych właścicieli infrastruktury oświetleniowej kompleksowej usługi oświetlenia – oczywiście w zależności od możliwości wla-

foto: Hubert Bierndgarski

ścieli. Usługa taka mogłaby obejmować nie tylko zapewnienie oświetlenia ulic, placów i dróg (wraz z koniecznością dokonywania napraw i konserwacji urządzeń). W szczególności umowa z właścicielem mogłaby precyzować, że będzie on także odpowiedzialny za modernizację czy rozbudowę infrastruktury – zgodnie ze wskazaniami gminy, uzależnionymi przykładowo od jej rozwoju urbanistycznego.

Oczywiście nie można zapomnieć o ostatnim rozwiązaniu, tj. nabyciu urządzeń oświetleniowych od jej obecnych właścicieli. W takim wypadku gmina także uzyskaby bezsprzeczny status odbiorcy energii elektrycznej w rozumieniu PE, a co za tym idzie możliwość o decydowaniu, od kogo nabywałaby energię elektryczną potrzebną do zasilania infrastruktury oświetleniowej. Podobnie też na gminę przeszłyby obowiązki związane z utrzymaniem tej infrastruktury. Również decyzje co do jej modernizacji byłyby w gestii gminy. Takie rozwiązanie, co oczywiste, nie wykluczałoby jednak możliwości zlecenia zadań związanych z utrzymaniem tej infrastruktury podmiotom trzecim.

Bibliografia:

- [1] <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/3F68A5E5>
- [2] <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/7A75A0EF>
- [3] [http://orka.sejm.gov.pl/opinie6.nsf/nazwa/NPP_20110824_d36/\\$file/NPP_20110824_d36.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie6.nsf/nazwa/NPP_20110824_d36/$file/NPP_20110824_d36.pdf)
- [4] Sygn. akt VI A Ca 680/14